

ONDERZOEK DOEN

KUNST ALGEMEEN

4 vwo

Literatuuronderzoek

Wat als de gemeenschappelijke basiskennis van het geesteswetenschappelijk onderzoek aangemerkt kan worden, zijn de volgende elementen:

- 1 de onderzoeksvraag, probleemstelling;
- 2 het vinden van relevante literatuur: het bibliografisch apparaat (sneeuwbalmethode, systematische methode, het selecteren van literatuur);
- 3 het oriënterend lezen van de literatuur (gedrukte en elektronische informatie; beoordelen informatie op Internet via inhoud en vorm);
- 4 het vastleggen van de gebruikte literatuur (bibliografische conventies).

Elk wetenschappelijk onderzoek, van welke omvang ook, is begonnen met het formuleren van een onderzoeksvraag of probleemstelling. Hiermee direct verbonden is de voorkennis. Iedere onderzoeker beschikt immers over voorkennis over het onderwerp dat hem of haar interesseert. Deze kan variëren van heel beperkte tot bijzonder gespecialiseerde kennis; ook de aard van de voorkennis kan heel verschillend zijn. Een beginnend onderzoeker beschikt over voorkennis die voornamelijk afhankelijk is van scholing, ervaring en interesse. Meestal vormt deze voorkennis ook de aanleiding en de motivatie om aan de studie te beginnen. Vanuit deze voorkennis kun je tot een vraagstelling over de materie komen.

Een probleem- of vraagstelling kan kort omschreven worden als het poneren van een vraagstuk. Als we zonder hele specifieke kennis over een onderwerp ons baseren op een vermoeden dat er ergens iets over te onderzoeken valt, dan spreken we van een *vooronderstelling*. Deze is niet alleen afhankelijk van de voorkennis, maar is ook vaak waardegebonden, dat wil zeggen: de vraag is vanuit bepaalde normen geformuleerd.

Om bovenstaande te illustreren volgt hieronder een aantal voorbeelden van probleemstellingen uit diverse gebieden:

- a. wat is literatuur?
- b. tijdens de Renaissance was er sprake van een 'universeel kunstenaar'; waren de kunstenaars dus vroeger creatiever dan nu?
- c. waarom gaan mensen naar de film?
- d. hoe kwam Emile Zola tot het naturalisme?
- e. behoren de kitscherige beelden van Jeff Koons tot het domein van de beeldende kunst?

Om wat voor soort vragen draait het hier? Er zijn vragen die beginnen met een vragend voornaamwoord (hoe, wat, waar, waarom) en vragen die dat met een werkwoord doen. Deze laatste groep vragen leidt in de praktijk meestal tot een ontkenning of een bevestiging van de vraag, voorzien van een reeks argumenten. Men noemt dit wel een *gesloten* vraag. Vragen met een vragend voornaamwoord noemt men *open* vragen.

Vraag a is duidelijk een open vraag. Vraag b gaat uit van een vooronderstelling (de universele kunstenaar uit de Renaissance is waarschijnlijk creatiever dan de hedendaagse); daarna volgt pas de eigenlijke vraag. Welk antwoord verwacht deze vragensteller? Kennelijk is het de bedoeling dat er met een bevestiging of ontkenning, uitgebreid met redenen, op geantwoord wordt, bijvoorbeeld: ja, Da Vinci was creatiever dan Karel Appel, omdat... Of: nee, Michelangelo was vanwege zijn hang naar de Oudheid veel beperkter dan de hedendaagse kunstenaar die van de hele geschiedenis gebruik kan maken. De vraag naar de creativiteit is dus een gesloten vraag. Hoe kwam Emile Zola tot het naturalisme?, is een vraag waarop geen bevestigend of ontkenkend antwoord is te geven. Bovendien begint de vraag met een vragend voornaamwoord en is dus een open vraag.

Ook naar inhoud kunnen vragen van elkaar onderscheiden worden. Vraag a houdt zich bezig met een kwestie die net zo breed is als de vraag naar wat het menselijk leven is, wat kunst is enzovoort. Door deze omvang en reikwijdte is de vraag niet erg geschikt als onderzoeksvraag. Vraag b over de creativiteit van de Renaissancemens is interdisciplinair, omdat ze drie vakgebieden op elkaar betreft: de sociologie, de kunstgeschiedenis en de psychologie. De psychologie omdat creativiteit een psychologisch begrip is dat op de Renaissance wordt geprojecteerd; sociologisch omdat er een vooronderstelling in zit die alle Renaissancemens creatief maakt; en kunsthistorisch omdat de vragensteller feitelijk aan veelzijdige kunstenaars denkt, zoals de 'uomo universale', Leonardo da Vinci.

Vraag c over de motivatie van mensen om naar de film te gaan, is een open vraag die niet gebaseerd is op (veel) voorkennis, omdat het een heel algemene notie is. Waar richt de vraag zich op? Op motieven waarom mensen – een heel algemeen gedefinieerde groep – naar de film gaan. De vraag naar de motivatie van een groep mensen behoort tot het psychologische of sociologische terrein, en niet per se tot bijvoorbeeld de filmwetenschap. Door de vraag te beperken tot een bepaalde groep mensen en tot een bepaald type films (speelfilm, documentaire), kan er mogelijk een bruikbaarere vraag bedacht worden. Vraag d over Zola's relatie tot het naturalisme is een open vraag. Maar er zit de vooronderstelling in opgesloten dat een deel van Zola's werk tot het naturalisme gerekend wordt. Hoe hij tot het naturalisme kwam is een vraag waarin veel facetten een rol spelen: historische gebeurtenissen, vriendschappen, discussies, literaire kritiek et cetera.

Het stellen van een goede, dat wil zeggen: bruikbare, onderzoeksvraag is niet altijd eenvoudig. Sommige vragen zijn veel te breed, andere zijn weer veel te smal. Daarnaast speelt de beschikbare tijd een rol. Een onderzoeker die een proefschrift voorbereidt, heeft lang de tijd om literatuuronderzoek te doen. Een beginnend onderzoeker, zoals een propedeusestudent Geesteswetenschappen, moet zijn literatuuronderzoek zo snel maar toch zo adequaat mogelijk doen. Dit heeft natuurlijk consequenties voor de vraagstelling. Des te gerichter de vraag des te gerichter kan er naar relevante literatuur gezocht worden. Een vraag wordt gerichter wanneer de vraag zich bijvoorbeeld beperkt tot 1) het eigen vakgebied, 2) een bepaalde periode of locatie, 3) een bepaald taalgebied, 4) een omschreven groep mensen of objecten et cetera.

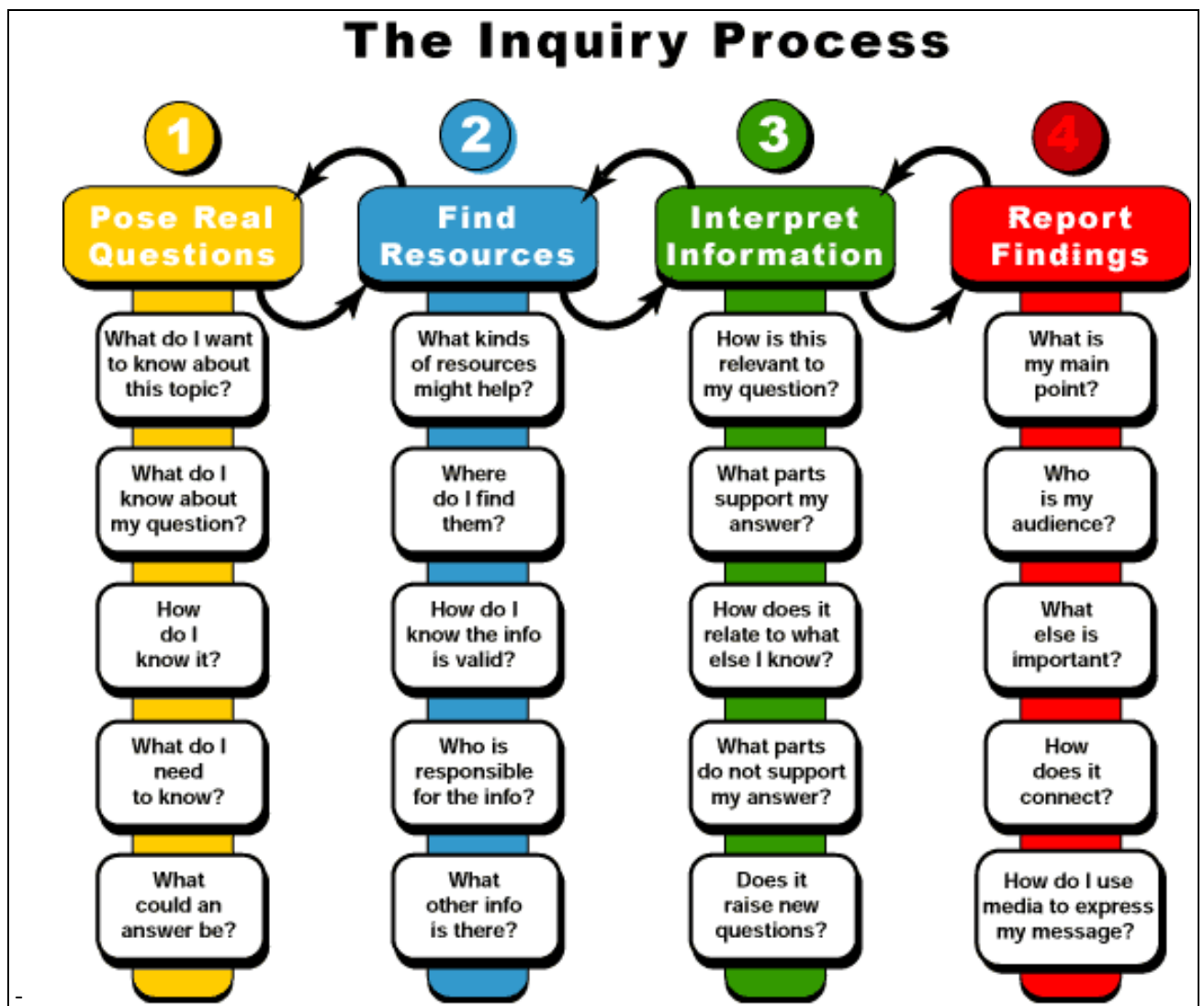
Daarnaast dient de vragensteller zich bewust te worden van de aard van de vraag. Deze kan beschrijvend zijn, verklarend of interpretatief, en waarderend of evaluerend, of een combinatie van deze elementen. *Beschrijvend* heeft meestal betrekking op vragen naar de opeenvolging van gebeurtenissen, de verschillende aspecten, onderdelen of eigenschappen van een zaak, een gebeurtenis, een kunstwerk, een institutie et cetera. (Voorbeeld: hoe zit de Tweede Kamer in elkaar?) *Verklarend of interpretatief* is een vraag wanneer naar oorzaken of redenen wordt gevraagd voor bepaalde gebeurtenissen. (Voorbeeld: welk verband bestaat er tussen de aanleg van de boulevards in Parijs door Hausmann en de veranderde opvattingen over militaire strategieën in de negentiende eeuw?) *Evaluerend of waarderend* is een vraag die zich richt op de opvattingen over bepaalde zaken in een bepaalde tijd. (Voorbeeld: hoe keken de Romantische natuurfilosofen tegen de opkomst van de landschapsschilderkunst aan?) In het algemeen zijn vragen op geesteswetenschappelijk gebied een combinatie van deze drie soorten vragen.

Zodra de probleemstelling vorm gaat krijgen, zal er gericht onderzoek naar beschikbare literatuur gedaan moeten worden.

Sonderen, P. (2002). Wetenschappelijk onderzoek.

http://cf.hum.uva.nl/nhl/academische%20vaardigheden/wetenschappelijk_onderzoek.htm Op deze website kun je over de volgende stappen van het uitvoeren van literatuuronderzoek meer goede informatie vinden.

- HET ONDERZOEKSPROCES:

- <http://s00077474.wordpress.com/the-inquiry-process-diagram/>

DE HYPOTHESE

<p>Beoordeling van je onderzoeksvraag en hypothese is gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niveau onderzoeksvraag - Formulering (concreet/specifiek) - Niveau bronnen (erkend, gedegen) - Verschillende soorten bronnen - Hypothese geformuleerd (concreet/specifiek) - Kern compact geformuleerd - Uitwerking antwoord (volledig, concreet/specifiek, inhoudelijk goed)	<p>Bij het uitwerken van jouw onderzoeksvraag kun je onderstaande stappen gebruiken.</p> <p>A: Wat je vraagstelling precies moet zijn - dus de formulering van je vraag is belangrijk <i>Let op: Hierbij moet je dus echt even goed nadenken, je kunt dat niet zomaar ineens goed opschrijven. Dus even wikken en wegen wat je precies wilt onderzoeken.</i></p> <p>B: Welke trefwoorden en zoektermen je het beste kunt gebruiken. <i>Noteer je trefwoorden waarmee je gaat zoeken, denk ook even na over woorden die mogelijk niet in je vraag voorkomen, maar wel belangrijk zijn.</i></p> <p>C: Wat je verwacht als antwoord/uitkomst te vinden (hypothese). <i>Ook hierover moet je echt even goed nadenken.</i></p> <p>D: Dan ga je zoeken - je let op de afgesproken eisen aan goede bronnen (dus geen homepages, geen wikipedia als bron maar wel goede bronnen: je moet zelf bepalen wanneer de bron goed is) <i>Bij het selecteren van je bronnen, moet je kritisch analyseren. Gebruik altijd minimaal 2 of 3 bronnen om te checken of je antwoord echt helemaal klopt. En bij het verwijzen van je bronnen (en dat moet altijd!!!) gebruik je control+alt+f om de voetnoot onderaan de bladzijde te noteren. Altijd eerst de auteursnaam (achternaam, dan voorletters) en dan de titel, het jaartal, de vindplaats (als je een website gebruikt kopieer je de juiste (!) URL).</i></p> <p>E: dan ga je de informatie in punten ordenen, je kijkt welke kern je moet behouden om een goed antwoord te gaan formuleren. <i>In vetgedrukte tekst geef je compact in 1 of 2 zinnen de kern van het antwoord aan, daarna ga je deze kern verder toelichten.</i></p> <p>F: Het goede antwoord is niet 1 zin, maar een korte uitwerking waarin je beargumenteert waarom je dit antwoord gevonden hebt op je onderzoeksvraag en je geeft daarbij ook de bronnen waarop je jouw antwoord gebaseerd hebt. <i>Je hebt dus informatie verzameld, en daaruit ga je in jouw eigen bewoordingen het antwoord selecteren op de onderzoeksvraag. Een goed antwoord moet zo volledig mogelijk zijn, maar wel compact. D.w.z. op een onderzoeksvraag in dit kader zou je zeker ongeveer een half tot driekwart A4 aan antwoord moeten kunnen geven. Kun je dat niet: zoek dan nog info erbij. Let op: probeer hierbij concreet en specifiek te beschrijven (dus geen vage woorden als sommige, bepaalde, veel, belangrijke etc).</i></p> <p>Tot slot: Je geeft nu ook aan hoe je onderzoek gegaan is: wat was moeilijk? waar liep je tegenaan? wat moet je een volgende keer anders doen?</p>
--	---